
ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРобКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

ANIMAL HUSBANDRY, FEED PRODUCTION,
STORAGE AND PROCESSING OF AGRICULTURAL PRODUCTS

УДК 339.13:637'64«2022»

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2023.130.42>

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА СВІТОВИЙ РИНОК СВИНИНИ: ПІДСУМКИ 2022 РОКУ ТА ПРОГНОЗИ

Бондарська О.М. – завідувачка аналітичного відділу асоціації «Свинарі України»,
Сумський національний аграрний університет,

Повод М.Г. – д.с.-г.н., професор,
професор кафедри технології кормів і годівлі тварин,
Сумський національний аграрний університет

Лихач В.Я. – д.с.-г.н., професор,
завідувач кафедри технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Лихач А.В. – д.с.-г.н., професор,
професор кафедри біології тварин,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Бевз Н.Л. – здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії
першого року навчання,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Глухенький С.Л. – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
першого року навчання,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ченцов М.М. – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
першого року навчання,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ярощук Д.А. – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
першого року навчання,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті представлено результати аналізу сучасного стану вітчизняного свинарства, як важливої галузі у загальній структурі сільськогосподарського виробництва країни у період військового стану. Зокрема, враховано і проаналізовано дані щодо стану галузі свинарства в Україні та світі у 2022 році, а також – за 2014–2022 рр. Для узагальнення

тенденцій та перспектив розвитку стану свинарства було використано методи синтезу та аналізу, метод порівняння.

Рішення проблеми зростання виробництва м'яса і підвищення рівня забезпечення населення м'ясною продукцією, значною мірою, залежать від розвитку свинарства, особливості якого дають змогу в найкоротшій строки забезпечити збільшення поголів'я свиней та досягти необхідного обсягу виробництва м'яса. Адже у кризових ситуаціях саме воно нерідко ставало головним джерелом швидкого нарощування обсягів виробництва м'яса. Крім того, свинарство є однією з ключових галузей, що забезпечує Україну м'ясо-сальною продукцією.

Свинарство в Україні представлено виробниками двох категорій – присадибним сектором та промисловими свиногосподарствами. Відмічається стрімке скорочення поголів'я свиней в присадибному, на відміну від промислового сектору. Чисельність свиней в Україні змінювалася по-різному, до основних причин суттєвого скорочення поголів'я свиней в країні слід віднести: диспаритет цін на сільськогосподарську та промислову продукцію; зростання цін на корми; неспроможність більшості вітчизняних товаровиробників застосовувати новітні технології утримання та відгодівлі свиней; ліквідація спеціалізованих свинарських господарств (до 300 свиноматок); насичення вітчизняного ринку сировиною іноземного виробництва; скорочення обсягів державної підтримки; ускладнення епізоотологічної ситуації (АЧС); скрутне економічне положення пересічних українців і самим значущим є повномасштабна агресія з боку рф.

На сучасному етапі в Україні ставиться завдання утримати галузь свинарства і зберегти її потенціал, а в подальшому перевести її на індустріальну технологію, а також добитися того, щоб вона могла давати дешеву, високоякісну та конкурентоспроможну продукцію. Для цього наша країна має необхідний племінний генофонд і племінну базу свиней, володіє родючими землями для формування відповідної кормової бази, а також висококваліфікованим потенціалом науковців й виробничників для раціонального ведення галузі свинарства.

Ключові слова: виробництво, господарства населення, імпорт, поголів'я, попит, свинарство, свинина, сільськогосподарські підприємства, цінова ситуація.

Bondarskaya O.M., Povod M.H., Lykhach V.Ya., Lykhach A.V., Bevz N.L., Hlukhenkyi S.L., Chentsov M.M., Yaroshchuk D.A. Domestic and global pork market: 2022 results and forecasts

The article presents the results of the analysis of the current state of domestic pig farming, as an important branch in the overall structure of the country's agricultural production during the period of martial law. In particular, data on the state of the pig farming industry in Ukraine and the world in 2022, as well as for 2014–2022 were taken into account and analyzed. Synthesis and analysis methods, the method of comparison, were used to summarize trends and prospects for the development of the state of pig farming.

The solution to the problem of increasing meat production and increasing the level of providing the population with meat products largely depends on the development of pig farming, the features of which make it possible to increase the number of pigs and achieve the required volume of meat production in the shortest possible time. After all, in crisis situations, it often became the main source of rapid increase in the volume of meat production. In addition, pig farming is one of the key industries that provides Ukraine with meat and fat products.

Pig farming in Ukraine is represented by producers of two categories – homestead sector and industrial pig farms. There is a sharp reduction in the number of pigs in the domestic sector, in contrast to the industrial sector. The number of pigs in Ukraine changed in different ways, the main reasons for the significant reduction in the number of pigs in the country include: disparity in prices for agricultural and industrial products; increase in feed prices; the inability of the majority of domestic producers to apply the latest technologies for keeping and fattening pigs; liquidation of specialized pig farms (up to 300 sows); saturation of the domestic market with raw materials of foreign production; reducing the amount of state support; complications of the epizootic situation (ASF); the difficult economic situation of ordinary Ukrainians and the most significant is the full-scale aggression on the part of the Russian Federation.

At the current stage in Ukraine, the task is to maintain the pig farming industry and preserve its potential, and in the future to transfer it to industrial technology, as well as to ensure that it can produce cheap, high-quality and competitive products. For this, our country has the necessary breeding gene pool and breeding base of pigs, has fertile lands for the formation of a suitable fodder base, as well as highly qualified potential of scientists and producers for the rational management of the pig breeding industry.

Key words: agricultural enterprises, demand, households, import, livestock production, pig farming, pork, price situation.

Постановка проблеми. Рівень життя населення тісно пов'язаний із розвитком галузей тваринництва, частка якого в структурі продовольства становить понад 45%, зокрема галузь свинарства займає близько 40%, у забезпеченні населення м'ясною продукцією. Вартість свинини знаходиться на третьому місці після ягнятини та яловичини, а за своїми поживними й кулінарними перевагами свинині належить перше місце з-поміж іншої м'ясної продукції [10; 16; 25; 27]. Свинарство є важливою галуззю національної економіки, котра забезпечує населення продуктами харчування, переробну промисловість – сировиною, а також сприяє створенню необхідних державних резервів тваринницької продукції, інтенсивному використанню земельних ресурсів. Проте, фактичний стан галузі не відповідає її потенційним можливостям і потребує додаткової уваги з боку держави, практиків, науковців.

Необхідною умовою подальшого розвитку свинарства в Україні є прискорений перехід на виробництво конкурентоспроможної м'ясної свинини. Інтенсивне виробництво продукції свинарства висуває нові, підвищені вимоги до технологічних особливостей ведення галузі [4; 7; 11; 19; 20].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здоров'я населення України та, власне, продовольча безпека, в значній мірі, пов'язані з рівнем виробництва та споживанням білків тваринного походження, основним джерелом якого є м'ясо і м'ясопродукти. Особливу гостроту ця проблема набула у зв'язку із суттєвим спадом виробництва м'яса внаслідок непослідовних ринкових реформ в Україні, критичним станом сільськогосподарських підприємств, що є сировинною базою розвитку переробної й харчової промисловості, погіршенням матеріального становища сільських трудівників [2; 7; 12; 15; 17; 23]. Також, наразі, особливого ставлення до аналізу стану агропромислового комплексу, зокрема свинарства вимагають нові реалії – неоправдана військова агресія з боку росії та введення воєнного стану в Україні.

Рішення проблеми зростання виробництва м'яса та підвищення рівня забезпечення населення м'ясною продукцією, значною мірою, залежать від розвитку свинарства, особливості якого дають змогу в найкоротші строки забезпечити збільшення поголів'я свиней і досягти необхідного обсягу виробництва м'яса. За своєю господарською значущістю свинарство, як національно ідентична галузь в Україні, традиційно посідає перше місце серед інших галузей тваринництва. Адже у кризових ситуаціях саме воно нерідко ставало головним джерелом швидкого нарощування обсягів виробництва м'яса [18; 21; 24; 26]. Крім того, свинарство є однією з ключових галузей, що забезпечує Україну м'ясо-сальною продукцією. Однак, в Україні внаслідок кризи в аграрному секторі виробництво свинини значно зменшилося, проте зазначена галузь надалі залишається однією з перспективних у формуванні продовольчої безпеки держави, забезпеченні внутрішнього попиту на м'ясну продукцію вітчизняного виробництва [7; 12; 17; 21].

Мета досліджень – оцінити зміни ринку свинини України в умовах повномасштабної війни та визначити перспективи вітчизняного свинарства, як стратегічно важливої галузі у загальній структурі сільськогосподарського виробництва держави.

Матеріал і методика досліджень. Враховано і проаналізовано аналітичні дані щодо стану галузі свинарства за період 2012–2022 років, зокрема у період воєнного стану в Україні. Для узагальнення тенденцій та перспектив розвитку свинарства було використано методи синтезу та аналізу, метод порівняння.

Виклад основного матеріалу досліджень. Свинарство в Україні представлено виробниками двох категорій – присадибним сектором та промисловими свино-господарствами. Присадибне свинарство здавна було важливим видом сільсько-господарської діяльності для українців. Проте з часом, зміною характеру зайнятості населення, посиленням процесів урбанізації вирощування свиней у господарствах населення втрачає популярність (рис. 1).

Рис. 1. Поголів'я свиней за категоріями господарств на початок 2022 року

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ

* – без урахування АР Крим та тимчасово окупованих частин Донеччини, Луганщини, Херсонщини, Запоріжжя) [2–3; 5–7].

Так, у пострадянський період воно відіграло роль суттєвої підтримки для домогосподарств, що зробило його стійкішим до випробувань. Останнім часом чисельність поголів'я свиней, що утримується у господарствах населення почала скорочуватись помітніше, тож частка тварин у цій категорії виробників суттєво скорочується (рис. 2).

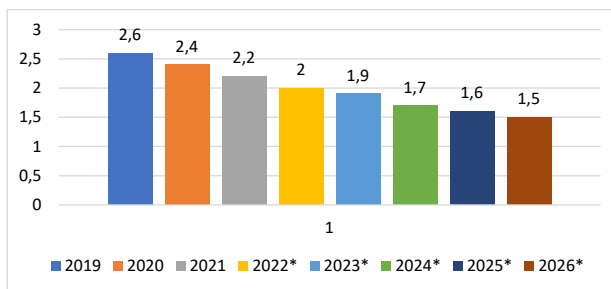

Рис. 2. Динаміка поголів'я свиней у господарствах населення

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ

* – без урахування АР Крим та тимчасово окупованих частин Донеччини, Луганщини, Херсонщини, Запоріжжя) [2–3, 5–7].

З 2019 року скорочення прискорилося: кількість свиней в господарствах населення зменшувалася на 7,7–9,1%. Так, якщо станом на початок 2015 року їх

кількість становила 3,6 млн гол., то вже на початку 2020-го показник становив – 2,5 млн, 2021 році – 2,2 і 2022 році – 2,0 млн голів. Враховуючи таку динаміку, вже у 2026-му поголів'я свиней у присадибному секторі може скоротитися до 1,5 млн гол. [3; 13; 20].

Розвиток промислового свинарства мав іншу хронологію подій. І можна з впевненістю засвідчити помітний тренд до збільшення частки в загальній чисельності поголів'я. Так, станом на початок лютого 2022 року поголів'я свиней у промислових підприємствах нараховувалося – 3,54 млн голів, або 64% від загальної кількості свиней в Україні (див. рис. 1). Це свідчить про впевнену індустріалізацію галузі вітчизняного свинарства.

Але на фоні індустріалізації свинарства спостерігається, в динаміці, зменшення кількості операторів ринку (свиногосподарств) (рис. 3). На старті 2022 року нараховувалося – 1297 промислових свиногосподарств. В розрізі 2019–2022 рр. спостерігається тенденція до збільшення господарств з поголів'ям 5–10 тис. голів і більше, проте фіксуємо зменшення операторів ринку з поголів'ям 100–1000 голів. Фактом негативної динаміки як загальної чисельності поголів'я, так і виробництва свинини слугує динаміка маточного поголів'я, від якої напряму залежать згадані показники. Вплив низки чинників (падіння курсу гривні, послаблення купівельної спроможності українців, поширення африканської чуми свиней, а пізніше – і до низки інших країн, законодавчі та податкові зміни) слугував «перевіркою на витривалість» представників галузі, яка залишила на ринку лише найефективніших та найстійкіших.

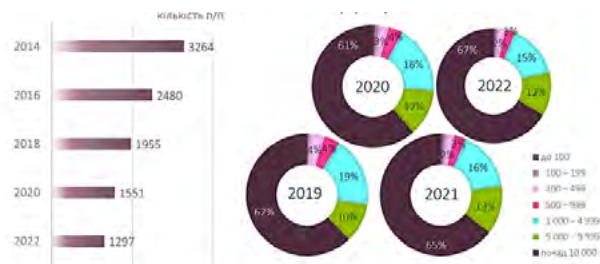

Рис. 3. Довоєнні тенденції промислового сектору свинарства, 2014–2022 рр.

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ

* – без урахування АР Крим та тимчасово окупованих частин Донеччини, Луганщини, Херсонщини, Запоріжжя) [2–3; 5–7].

Необхідно зазначити, що у не простих умовах визначається низка підприємств – «флагманів свинарства», котрі виробляють продукцію на високому технологічному рівні, впроваджують інноваційні технології і в котрих сконцентровано $\frac{2}{3}$ промислового маточного поголів'я та займають близько 60% промислової пропозиції свинини (рис. 4).

Ці виробники свинини, швидко адаптувались до нових умов роботи поступово займають нішу, що звільнилась, нарощуючи поголів'я та свою вагу на ринку. Починаючи з 24.02.2022 року низка господарств з виробництва свинини опинилася в зоні проведення бойових дій, що безумовно вплинуло на географічний розподіл промислового свиногоголів'я, адже в цих регіонах (Київська, Чернігівська, Херсонська, Запорізька, Дніпропетровська, Харківська) традиційно була вища концентрація потужних свиногосподарств (рис. 5).

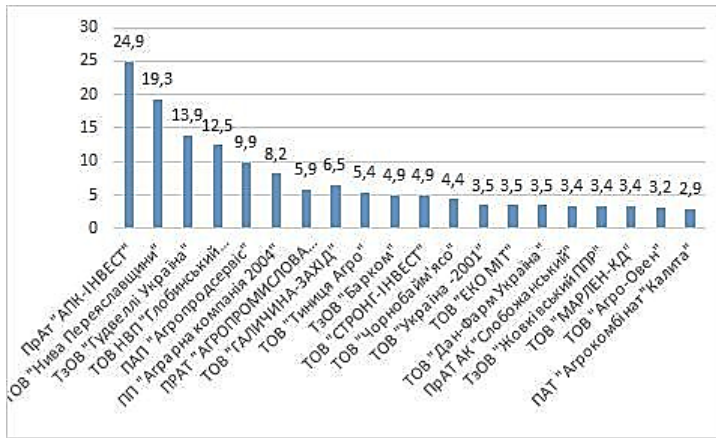

Рис. 4. Топ-20 господарств за чисельністю маточного поголів'я, тис. гол. (станом на 01.01.2022 р.)

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДСС

* – без урахування АР Крим та тимчасово окупованих частин Донеччини, Луганщини, Херсонщини, Запоріжжя) [2–3; 5–7].

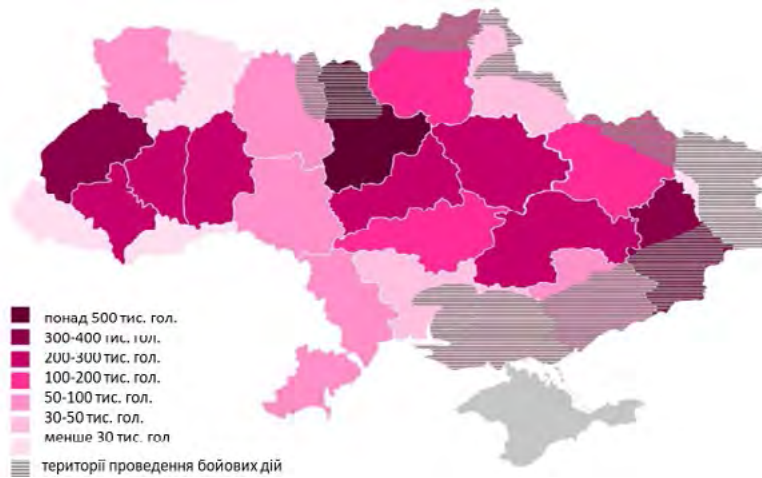

Рис. 5. Географічний розподіл промислового свиноголів'я

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними ДССУ [1–2]

Враховуючи тимчасову окупацію певних територій України низка активних операторів залишилася ізольованою від вітчизняного ринку свинини. Втрата вагової частки операторів і пропозиції не могла не відобразитися на цінній ситуації в цілому і в розрізі регіональних ринків (рис. 6).

Спочатку повномасштабної війни на території України почала спостерігатися значна розбіжність у цінній політиці відносно регіонів країни. Спостерігаючи за даною тенденцією, відмічається розбіжність у ціні по регіонам у межах 2–3 грн, а в деякі періоди коливання становили до 8 грн за кілограм живої ваги свиней.

В основному це пояснюється частковим або повним виходом з ринку операторів, розташованих поблизу зони зіткнення, зміною попиту на продукцію свинарства через міграцію населення, через коливання попиту переробників, що, безумовно, вплинуло на розташування центрів формування ціни.

Варто відзначити суттєві коливання цін на живу вагу в бік збільшення, навіть, у неоднозначних періодах співвідношення попиту і пропозиції на ринку, що сформувало нову амплітуду цінових коливань – 42–80 грн/кг. Війна змінила сезону цінову модель на вітчизняному ринку свинини, адже вагома частина виробників терміново змінювала свої виробничі плани. У порівнянні з минулими роками, змінилися пікові позначки у ціні в межах 37–43 тижнів, де раніше зазвичай спостерігалось зниження вартості свинини і, навпаки, просідання ринку у період 45–49 тижнів, де традиційно відмічалось підвищення попиту і, як наслідок, вартості продукції.

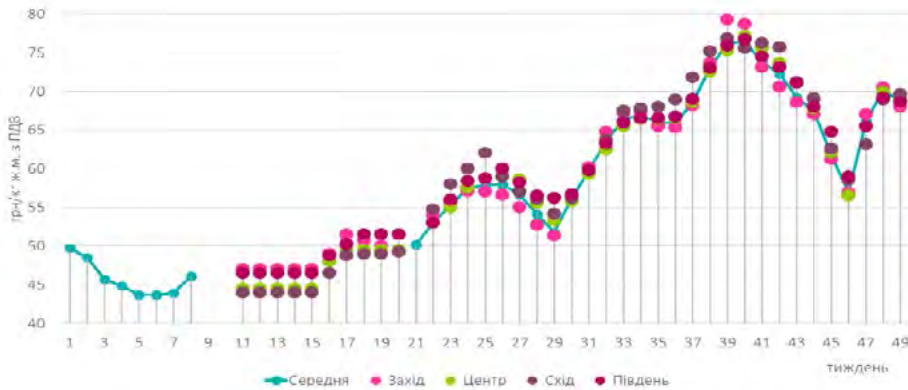

Рис. 6. Динаміка регіональних цін на живу вагу свиней

Джерело: Аналітичний відділ АСУ [2–3; 5–7]

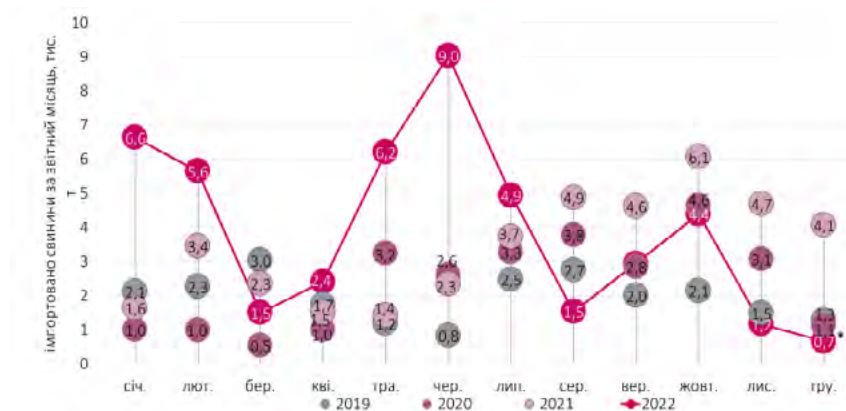

Рис. 7. Динаміка обсягів імпорту свіжого, охолодженого та мороженого м'яса свиней (УКТ ЗЕД 0203), 2019–2022 рр.

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними Митної статистики ДФСУ [1; 2; 8]

Потужні «буревії» на вітчизняному ринку свинини не могли не вплинути на динаміку імпорту свіжої, охолодженої та мороженої свинини (рис. 7).

Можна відмітити значну активізацію імпоротної діяльності, чому посприяло значна нестача внутрішнього ринку, цінові піки, наближення внутрішніх цін до європейських, а також значні митні та податкові преференції для окремих переробників у період з травня по липень 2022 року. Але, у міру вирівнювання внутрішніх цін, вичерпання квот й відміни преференцій, імпортна активність послабилася і стала в межах позаминулих років. В середньому збільшення імпорту за 2022 р. у порівнянні з минулими роками, було в межах 15–16%.

Орієнтовно на кожні 10 кг свинини та м'ясопродуктів з неї, котрі споживають в Україні, продукція імпортного походження складає менше 1,5 кг. Практично уся імпортна сировина, що надходить на вітчизняний ринок, потрапляє на переробні підприємства.

Переробники переважно використовують імпортну свинину, якщо це економічно виправдано: коли різниця між внутрішніми цінами на живець та цінами на свинину в ЄС, звідки надходить більшість імпоротної сировини, може покрити витрати на здійснення імпоротної операції, зокрема, логістичної [3; 14; 22].

Що стосується експорту, така перспектива є дуже спокусливою як для виробників, так і для переробників через можливість потрапити на ринки з вищою ціною, а значить – заробити більше. На заваді розвитку зовнішньої торгівлі значною мірою постають війна та поширення АЧС [3; 14; 22].

Також елементом послаблення імпорту є нижча ціна на свинину в Україні у порівнянні з ЄС на 0,12 доларів США за кілограм забійної маси (див. рис. 6). Але спостерігаємо нижчі показники ціни за вітчизняні у низці країн-експортерів, а саме: Канада – 1,42 доларів США за кілограм забійної маси, США – 1,82 та Бразилія – 1,97. Збереження низької вітчизняної ціни у порівнянні зі світовими буде зберігатися до моменту відновлення квот для імпорту.

Аналіз стану галузі свинарства, а саме її ринків у глобальному контексті (рис. 8) дає можливість спрогнозувати подібну картину, як і в 2021–2022 рр.

Варто відзначити, що спостерігається обмеження купівельної спроможності населення за рахунок зменшення приросту їх заробітних плат на тлі

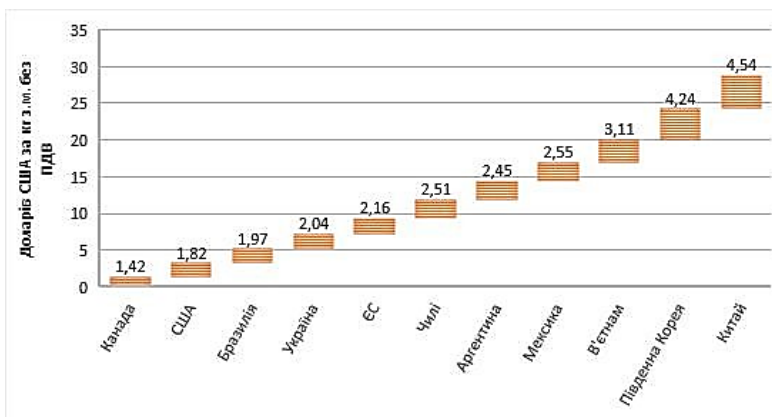

Рис. 8. Середні закупівельні ціни на свинину забійною масою в окремих країнах світу (грудень, 2022 р.)

Джерело: Аналітичний відділ АСУ [1–2]

Рис. 9. Прогнози для ринків-флагманів глобального свинарства на 2023 р.

Джерело: Аналітичний відділ АСУ [1–2]

загальносвітової інфляції, крім того буде проходити боротьба за оптимізацію виробничих витрат, оскільки до зростаючих цін на кормові ресурси додається значне подорожчання енергоресурсів тощо.

У зв'язку з очікуваним зменшенням попиту з боку Китаю, експортна активність очікується на нижчому рівні в межах 2% від показників поточного року, що, в свою чергу, дещо буде гальмувати розвиток експортної активності з боку флагманів глобального свинарства, зокрема північної та південної Америки. Стосовно ЄС теж передбачається зниження експортного потенціалу на фоні зменшення внутрішнього виробництва. За прогнозами експертів у низці азійських країн передбачено підвищення внутрішнього споживання у порівнянні з поточним роком (рис. 9). Фактором зменшення експортної пропозиції експерти називають проблеми з логістикою та подорожчанням енергоресурсів, а саме ПММ.

Враховуючи проведений аналіз, представляється можливість окреслити попередні підсумки вітчизняної галузі свинарства за 2022 р. (рис. 10).

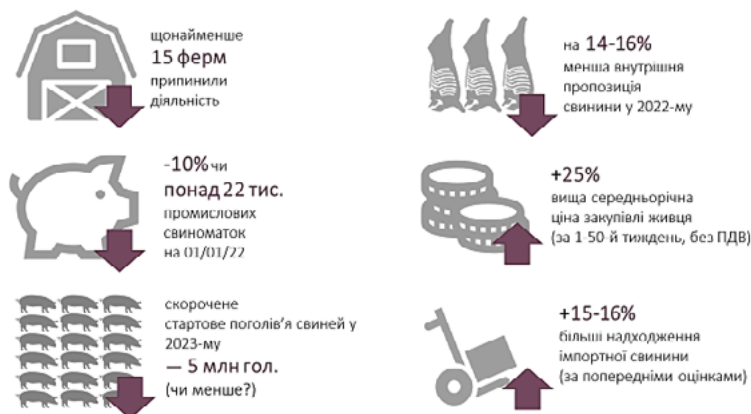

Рис. 10. Попередні підсумки 2022 року в галузі вітчизняного свинарства

Джерело: Аналітичний відділ АСУ [2–3; 5–7]

Наразі 15 ферм припинили свою діяльність з причин, пов'язаних з війною (руйнація підприємств, підвищені ризики роботи), також частина потужних операторів ринку залишається на окупованій території і, тому неможливо у повній мірі представити аналіз, адже невідомо в якому стані вони повернуться на внутрішній ринок.

Щодо втрат у поголів'ї, то маємо зменшення на 10% чисельності основних свиноматок промислового сектору – 22 тис. голів, а кількість загального поголів'я свиней в країні очікується на початок 2023 року – 5 млн голів. Дані негативні тенденції вплинули на зменшення внутрішнього виробництва свинини на 14-16%, що дозволило піднятися внутрішній ціні на 25%. Для відновлення внутрішньої пропозиції та покриття нестачі сировини для переробників спостерігалось збільшення імпорту у поточному 2022 році на 15-16%.

Характер подальшого розвитку вітчизняного свинарства залежатиме від зміни внутрішнього споживання свинини. Оскільки свинина вважається одним з традиційних видів м'яса у раціоні українців, упродовж останніх десяти років середній показник споживання на душу населення коливався у межах 18–21 кг/особа/рік. Причиною цьому слугувала «прив'язка» попиту на свинину до рівня платоспроможності населення. Основну конкуренцію на ринку м'яса України свинині складає курятина, котра сприймається споживачами, як дешевший та дієтичніший продукт. Проте правильна робота зі споживчими стереотипами та підвищення іміджу галузі свинарства серед пересічних громадян може суттєво сприяти збільшенню попиту на «національний» вид м'яса; індустріалізації свинарства та його інвестиційної привабливості. Приріст промислового виробництва свинини вже компенсує зворотні тенденції присадибного сектору свинарства. Проте, у разі уповільнення темпів відновлення виробництва індустріальної свинини (за причин військових дій) та прискорення «згорання» присадибного свинарства на ринку може утворитися дефіцит, що слугуватиме підтримкою для внутрішніх цін та інвестиційної привабливості галузі. Але на сьогодні важко спрогнозувати аспекти роботи галузі внаслідок війни.

Так, завдяки дії сприятливих чинників (обмеженість внутрішньої пропозиції, послаблений тиск з боку імпорту, циклічність галузі) виробництво свинини мало досить високий рівень інвестиційної привабливості упродовж крайніх десятиріч. Проте, вже за пару років, коли прибуток зможуть отримувати лише найефективніші виробники, слабкі оператори з низьким запасом фінансової стійкості залишать ринок.

Орієнтир на оптимізацію та інтенсифікацію. Хоча українські виробники свинини за рівнем собівартості не можуть конкурувати ані з північно-американськими свинарями, ані з бразильськими, рівень собівартості виробництва не надто відрізняється від показників європейських колег. При цьому, витрати на виробництво свинини в Україні перевищують їх середньоєвропейський рівень у тих операторів, які мають низький рівень інтенсивності та ефективності виробництва (рис. 11, 12).

Окрім оптимізації виробничих витрат, важливим чинником для поліпшення фінансових результатів діяльності є підвищення інтенсивності виробництва [3; 8; 9; 14; 22]. Так, порівняння виробничих показників вітчизняних свиногосподарств із середніми даними операторів країн-флагманів свинарства вказує на те, що результати діяльності окремих вітчизняних виробників співставні з середнім доробком їх колег у країнах Європи та Америки. Проте, середні виробничі показники галузі значно поступаються, зокрема і через значну кількість невеликих операторів з низькими показниками продуктивності та інтенсивності виробництва.

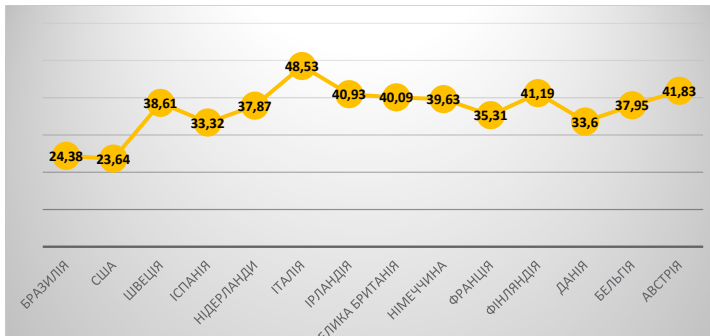

Рис. 11. Собівартість виробництва 1 кг свинини живою масою в країнах світу

Джерело: Аналітичний відділ АСУ за даними Interpig та бенчмаркінгу в Україні, ДССУ [1–3]

Це формує значний потенціал для зростання і подальшого розвитку ефективності промислових виробників свинини, а стимулом до його реалізації слугують продовження згаданих структурних змін у галузі, збільшення впливу глобальних трендів і циклічні коливання прибутковості.

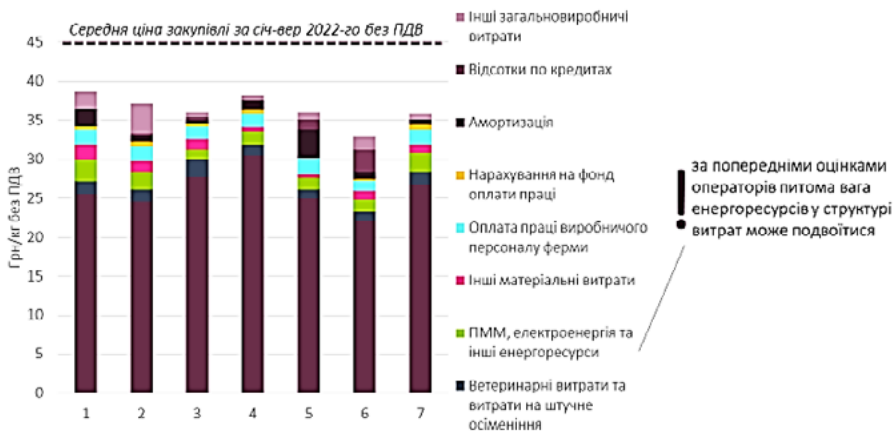

Рис. 12. Собівартість виробництва 1 кг свинини живою масою в Україні, (грн/кг без ПДВ)

Джерело: Аналітичний відділ АСУ

В розрізі трьох кварталів 2022 року коливання собівартості виробництва 1 кг свинини була вищою на 10–11% від минулорічного, але була достатньо стабільною серед основних операторів ринку. На фоні зниження вартості основних компонентів комбікормів (зернової групи) значно дорожчала їх логістика і здороження імпортованих кормових добавок, що, в свою чергу, впливало на коливання рівня собівартості в розрізі підзвітних кварталів. За даними виробників у 2023 році у структурі собівартості передбачаються істотні зміни в бік збільшення частки витрат на енергоресурси, адже екстрені відключення струму вже сьогодні значно впливають на структуру виробничих витрат і становлять в межах 6,5–7,5%, на

відміну від 2021 року – 4–5%, а за песимістичного прогнозу у 2023 році можуть сягнути – 10–11%. Як бачимо, середня ціна закупівлі живої ваги свиней була помітно вищою за собівартість виробництва основних гравців ринку і це сформувало значний запас їх фінансової міцності.

За результатами опитування 110 основних операторів вітчизняного ринку свинини, лише 20% опитаних передбачають розвиток та збільшення виробничих потужностей (оновлення поголів'я, перехід на замкнутий цикл виробництва продукції свинарства, модернізація і добудова комплексів тощо), решта 80% заявили про роботу підприємств у штатному режимі й посиленій роботі над оптимізацією виробничих витрат.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Для забезпечення прибутковості ведення свинарства в Україні у післявоєнний період необхідно здійснювати державні інтервенції ринку продукції свинарства. Це дасть можливість забезпечити продовольчу безпеку в державі, гарантувати виробникам мінімальні ціни на м'ясну продукцію, підвищувати їх економічні інтереси та стимули, наситити внутрішній ринок свининою в повній мірі, виходячи з науково обґрунтованих норм споживання м'яса в розрахунок на одну особу. Також, доцільно було б регулярно надавати кредитну підтримку (кредитну субсидію) виробникам тваринницької продукції, що може бути направлена на модернізацію виробництва для комплексного застосування інтенсивних технологій, а це, в свою чергу, впливатиме на конкурентоспроможність продукції.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні стану та напрямів розвитку галузі свинарства в умовах індустріалізації технологічних процесів виробництва та реалізації продукції свинарства післявоєнного часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аналіз поточної кон'юнктури і прогноз ринків тваринницької продукції в Україні та світі : монографія / Шпичак О.М. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 392 с.
2. Асоціація «Свинарів України». URL: <http://asu.pigua.info/> (дата звернення: 22.12.2022)
3. Бабенко М. Свинарство 2021 – програми не можна виграти. URL: <https://agronews.ua/news/stalo-vidomo-chomu-ukrainski-svynari-prohraiut-na-svitovomu-gynku/> (дата звернення: 18.04.2022).
4. Бондарська О. Глобальний ринок свинини. *Прибуткове свинарство*. 2015. №4(28). С. 26-30.
5. В АСУ визначили 7 пріоритетів свинарства у 2022 році. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/v-asu-viznacili-7-prioritetiv-svinarstva-u-2022-roci> (дата звернення: 11.09.2022).
6. Виклики та перспективи для свинарства. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/479-vikliki-ta-perspektivi-dlya-svinarstva-reportaj-iz-forumu-svinoferma-maybutnogo> (дата звернення: 12.07.2022).
7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.10.2022).
8. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/ms/fl1> (дата звернення: 18.08.2022).
9. Ібатуллін М. І. Організаційно-економічні засади реалізації продукції свинарства особистими селянськими господарствами. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2016. № 2. С. 34–36.
10. Іванов С.С., Бородаєнко Ф.А., Топіха В.С., Лихач В.Я.. Ефективне виробництво свинини в умовах СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро». *Вісник аграрної науки Причорномор'я. Миколаїв*. 2015. Вип. 2 (84). Т. 2. С. 78-86.

11. Ковач Ю. Є., Ільїна Г. В. Ефективність свинарства в умовах сьогодення. Ефективність використання трудових і матеріальних ресурсів у сучасних умовах у свинарстві. *Продуктивність агропромислового виробництва (економічні науки)* : наук.-практ. зб. Українського науково-дослідного інституту. К. : НДІ «Укragenпро-продуктивність», 2011. № 19. С. 55-57.
12. Лихач В. Я. Обґрунтування, розробка та впровадження інтенсивно-технологічних рішень у свинарстві : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2016. 227 с.
13. Лихач В. Я., Лихач А. В., Фаустов Р. В., Кучер О. А. Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного свинарства. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво»*. Суми, 2021. Вип. 1(44). С. 69-79. <https://snaubulletin.com.ua/index.php/ls/article/view/298/260>
14. Лоза А. А. Слагаемые успеха отечественного свиноводства. *Тваринництво сьогодні*. 2010. № 2. С. 18–20.
15. Місюк М. В., Сушарник Я. А. Аналіз сучасного стану функціонування галузі свинарства. *Інноваційна економіка*. 2016. № 7–8. С. 28–35.
16. Особенности и перспективы развития рынка мяса и мясопродуктов. URL: <https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz-mjasnogo-rynka.html> (дата звернення: 06.05.2022).
17. Особливості селекційно-технологічних рішень та організаційних форм у сучасному свинарстві. В. М. Волошук, І. В. Хатько, О. І. Підтереба та ін. *Свинарство. Міжвід. темат. наук. зб. Полтава*, 2012. Вип. 61. С. 3–8.
18. Повод М. Г., Андрєєва Д. М., Лихач А. В., Дещенко О. С., Лихач В. Я., Резніченко В. І., Бондарська О. М. Передвоєнний стан вітчизняного свинарства. *Вісник ПДАА*. 2022. № 2. С. 175–185.
19. *Свинарство : монографія / В. М. Волошук та ін. Київ : Аграрна наука*, 2014. 587 с.
20. Світові тенденції в галузі свинарства : веб-сайт. URL: <https://pigua.info/uk> (дата звернення: 22.03.2022).
21. Технологічні інновації у свинарстві : монографія / В. Я. Лихач, А. В. Лихач. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2020. 290 с., 101 табл., 65 рис.
22. Технологія виробництва продукції свинарства : навчальний посібник. М. Повод, О. Бондарська, В. Лихач, С. Жишка, В. Нечмілов та ін.; за ред. М. Г. Повода. К. : Науково-методичний центр ВФПО, 2021. 360 с.
23. Технологія виробництва продукції свинарства : навчальний посібник / В. С. Топіха та ін. Миколаїв : МДАУ, 2012. 453 с.
24. Тучкова А. Українське свинарство: розвивати, не можна покинути. URL: <http://pigua.info/uk/pigmarket/88/> (дата звернення: 29.05.2022).
25. Україна посідає 85-е місце в світі за споживанням м'яса на душу населення. URL: <http://shuvar.com/index.php?mod=news&cmd=details&id=620> (дата звернення: 21.08.2022).
26. Шпичак О. М., Боднар О. В., Пашко С. О. Цінова ситуація на ринках продукції тваринництва в Україні. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 52 с.
27. Management of innovative technologies creation of bio-products: monograph / V. Lykhach, A. Lykhach, M. Duczmal, M. Janicki, M. Ohienko, A. Obozna, O. Kucher, R. Faustov. Opole-Kyiv, 2020. 223 p. 85 tab. Fig. 14.